

Miksi yksinäisten köyhyys ei nouse poliittiselle agendalle?

Olli Kangas
Tutkimusprofessori
Osastopäällikkö Kela / Tutkimus

Esityksen rakenne

- Yksin asuvien köyhyydestä
- Miksi yksin asuvien köyhyys ei nouse poliittiselle agendalle
 - ei vakuutettavissa oleva sosiaalinen riski
 - ei vahvaa edunvalvontakoneistoa
 - ei vahvoja painostuskeinoja
- Mitä pitäisi tehdä?

Köyhyys

- Absoluuttinen vai suhteellinen
 - absoluuttiset minimirajat vai suhteelliset
 - esim. 400€ tai 60% keskitulosta (mediaanista)
- Rahan puutetta
- Rahan puutteesta johtuva kyvyttömyys osallistua yhteiskunnassa vallalla olevaan elämän menoon
- Köyhyyden suhteellisuus ajan ja paikan suhteen
- Köyhyyden moniulotteisuus
- Köyhyys hyvinvoinnin puutteena

Pienituloisten osuus (%),

60% mediaanista

(http://www.stat.fi/til/tjt/2006/tjt_2006_2008-05-16_kat_004.html)

	1990	1995	2000	2005	2006	Luku- määrä	Osuus köyhistä
yksin asuvat	25%	20%	25%	31%	29%	277 100	43%
yksin- huoltajat	9%	8%	22%	25%	25%	66 400	10%

- yksinhuoltajuus ja yksin asuminen ovat suuria köyhyysriskejä
- yhteiskunnat ovat kehittyneet siihen suuntaan, että yhden ihmisen tulot useinkaan eivät riitä köyhyysrajan yläpuolelle
 - ilmiö yhteinen rikkaille maille

Köyhyys (%) eri mittareilla siviilisäädyn mukaan, 2005 (Konse / TY sospol)

	Tuloköyhä		Kokemus		Ylivelka		Toimeentulotuki	
	M	N	M	N	M	N	M	N
Naimaton	36	42	12	8	7	4	4	4
Naimisissa	10	9	5	2	4	3	1	1
Eronnut	17	31	14	14	11	14	10	11

Eräitä hyvinvointi-indikaattoreita (ESS 2005)

	sukupuoli	ei-yksin elävä	yksin elävä
Vaikea tulla toimeen tuloilla	mies	9.3%	19.4%
	nainen	9.3%	23.5%
Vaikea lainata rahaa tarpeeseen	mies	28.0%	34.5%
	nainen	37.7%	45.7%
Hyvä terveys	mies	67.5%	57.9%
	nainen	72.6%	50.1%
Ei läheisiä ystäviä	mies	10.3%	15.4%
	nainen	5.4%	8.1%
Kokee usein yksinäisyyttä	mies	2.2.%	10.0%
	nainen	2.5%	10.3%
Tuntee olonsa eritt. turvalliseksi	mies	52.7%	45.9%
	nainen	25.9%	21.9%
Onnellisuusindeksi (0 – 10)	mies	7.9	7.4
	nainen	8.3	7.7

Miksi yksinäisten köyhyys / hyvinvointipuutteet eivät nouse agendalle?

- heterogeeninen joukko
 - nuoria, vanhoja, opiskelijoita, työssäkäyviä, työttömiä, miehiä, naisia, raittiita, alkoholisteja
 - myös 'perhe' heterogeeninen, mutta perhepoliittisia etuja voidaan kiinnittää lapsen ja sitä kautta kotitalouteen
 - vaikea löytää (sosiaali)poliittista reseptiä
 - vakuutusellinen ajattelu ei toimi
 - esim. vanhuus on selkeästi esim. yksityisvakuutusellisesti vakuutettavissa
 - yksin asuminen ei

- ensimmäinen kysymys, joka avuntarvitsijalle esitetään on:
 - mistä syystä apua tarvitset
 - onko yksin asuminen ensimmäisenä listalla ”hyväksyttävissä” syissä
 - kunnollinen köyhä vs. ei-kunnollinen köyhä
- ongelman nähdään kiinnittyvän yhteen ihmiseen vs. lapsiperheet
- jos ryhmä on heterogeeninen vaikea löytää yhteistä intressiä, yhteistä toimintaa ja yhteistä eduvalvontakoneistoa
 - Mancur Olssonin kollektiivisen toiminnan teoria
 - esim. Ranskan veturinkuljettajat joilla yhteinen eläkekassa -> yhteinen intressi -> yhteinen organisaatio -> junat lakossa heti, jos etuihin aiotaan kosketaan
 - vs. yksiasuvat: vaikea löytää vastaavaa, ei painostuskeinoja, joilla kiristää (yksin asuvien lakko?)

Mitä pitäisi tehdä vs. mitä tehdään

- jos ei sosiaalivakuutuksellista keinoa (yksin asuvien vakuutus vrt. syyperusteiset etuudet vanhuus-, sairaus- yms. vakuutukset) niin sosiaaliavustus:
 - erityisryhmille räätälöityjä etuja -> partikularistinen sosiaalipolitiikka
 - tarveharkinnan vahvistuminen
 - Poliittinen retoriikka: ”Koska rahaa on niukasti meidän täytyy kohdentaa se apua eniten tarvitseville”
 - yleisempi perusturvaetujen nostaminen (Satakomitea?)
 - perusturva-ajattelun vahvistuminen ja liukuminen kohti kansalaispalkkaa / -tuloa.
 - kritiikkinä ”tulonjakoautomaatti”
- todennäköisempää ensiksi mainittu: enemmän tarveharkintaa ja pyrkimys ’kohdetehokkuuteen’ -> universalismin rapautuminen